

Transitie in klimaat en energie werkbaar maken: transitie management is een getto-opgave (en 6 andere inzichten)

Het is de grootste maatschappelijke opgave van de komende jaren: de transitie (door)maken in klimaat en energie. Ondanks zalvende woorden van het kabinet moet er nog een hoop gebeuren. Nederland is namelijk verre van het groenste jongetje van de klas en bungelt onderaan landenlijstjes over duurzaamheid. Tijd om het met elkaar echt werkbaar te maken en aan de slag te gaan, vinden Bertram van der Wal (Hiemstra & De Vries) en Jeanine Pothuizen (Klimaatcoach). Vanuit hun oproep om de transitie in klimaat en energie vooral vanuit veranderkundig perspectief te bekijken delen Bertram en Jeanine deze keer zeven inzichten uit transitie management.

Altijd mooi om iets complex te kunnen terugbrengen tot een schijnbaar hanteerbaar aantal. Dat maakt het meteen lekker praktisch en zeven dingen onthouden we nog wel redelijk. Tegelijkertijd weten we ook dat het in de praktijk niet zo simpel is. Daar werkt het echt anders. Toch is het hard nodig: complexiteit vertalen naar behapbare stukken voor overzicht, inzicht en ordening. Neem de transitie in klimaat en energie. De realiteit daarvan is zo complex dat we gerust 20 inzichten zouden kunnen opsommen. Wie ons een beetje kent, zal dat beamen. In plaats daarvan beperken we ons tot zeven:

- Ga aan de slag!
- Transitie is een getto-opgave
- Durf op de zeepkist te stappen
- Pijn komt er toch!
- Verwacht een trektocht in plaats van een georganiseerde reis
- Reis licht
- Creëer tijd en perspectief

1. Ga aan de slag!

Ook met veel intelligente mensen kunnen we juiste oplossingen niet op de tekentafel uittekenen. Deze oplossingen liggen in het doen: het in beweging brengen van het systeem door spreekwoordelijk aan één of meerdere radartjes te draaien. Door in de praktijk al concrete stappen te zetten ontdekken we het effect van zo'n stap op andere stappen en het grotere geheel. Zo'n ontwikkelgerichte doe-benadering heeft als strategie dus niet het uitdenken en komen tot perfecte voorstellen, maar juist het inzetten op goed genoeg doen om tot nog betere

Transitie in klimaat en energie werkbaar maken: transitie-management is een getto-opgave (en 6 andere inzichten)

ideeën te komen. En niet gewoon doen, maar juist ongewoon doen. Daarbij starten we niet van nul, maar zijn we al bezig!

2. Transitie is een getto-opgave

Erken de complexiteit van de energie- en klimaattransitie. Het is geen maan-opgave, wat een relatief overzichtelijk einddoel, eigenaar, route en aansturing (top-down) heeft. Deze transitie is een getto-probleem. Een deel van de aanpak is wellicht te ontwerpen, maar het vraagt ook een systeemverandering en dat gaat verder dan alleen het reduceren van CO2. Zoals [Kim Putters](#) in het Financieel Dagblad schrijft leiden alle veranderingen tot onzekerheid bij veel burgers. Er zijn geen makkelijke oplossingen. Houdt daarom de brede bedoeling in beeld en laat steeds ruimte voor een langere termijn perspectief. In zijn opiniestuk schrijft hij dat 'inzichten uit de gedragseconomie laten zien dat gedrag van burgers en bedrijven niet meteen verandert door de nieuwste technologische vernieuwingen of economische doorrekeningen'. De verleiding is groot om de transitie als maan-probleem te formuleren: dat geeft immers partners, bedrijven en inwoners veel duidelijkheid. Echter het vraagstuk oppakken als [getto-opgave](#) doet recht aan haar complexiteit.

3. Durf op de zeepkist te stappen

Bepaal met elkaar in het licht van de transitie in klimaat en energie wat in 2030 'het nieuwe normaal' is. Welke keuzes maken wij dan als mens, als bedrijf en als overheid? Hoe vertaalt zich dat naar concreet gedrag? Frame deze voorbeelden in krachtige taal waardoor er een wenkend perspectief ontstaat. Maak dit zichtbaar in verhalen, deel deze verhalen in gesprekken en blijf het herhalen. De combinatie van een krachtig verhaal mét actie leiden tot beweging. Zo valt het ons op dat overheden en bedrijven hun inspanningen steeds vaker ophangen aan het frame van de Sustainable Development Goals (SDG's).

4. Pijn komt er toch!

Ons brein neemt graag de bekende weg en heeft moeite met ingrijpende veranderingen. Het

Transitie in klimaat en energie werkbaar maken: transitie management is een getto-opgave (en 6 andere inzichten)

geeft pijn en onzekerheid. Onze menselijke reflex is om zulk ongemak zo snel mogelijk te willen elimineren, verkleinen, onderdrukken of wegstoppen. Hoe menselijk ook: om het transitieproces te versnellen kunnen we de pijn en onzekerheid beter erkennen en benoemen. Pas dan kunnen we hierover ook in gesprek gaan en zoeken naar oplossingen. In elke 'bubbel' zal de pijn anders ervaren en verwoord worden. Dit vraagt om dialoog zodat we de verschillen tussen sociale groepen begrijpen en vanuit daar passende oplossingen voor elke doelgroep creëren. Neem verschillen dus als uitgangspunt en voorkom dogma's.

5. Verwacht een trektocht in plaats van een georganiseerde reis

Een transitie is pionieren en op trektocht gaan. De meeste ontdekkingen en innovaties zijn gedaan zonder dit vooraf strak te plannen. Dit geldt ook voor de energie- en klimaattransitie. Het is geen georganiseerde reis met een strak programma. Het is een trektocht: de richting is bekend, het vertrekpunt is helder en er zijn een aantal kaders of leidende principes. Als de tocht dan eenmaal van start is, zijn er onderweg telkens weer nieuwe uitdagingen, leren we met en van elkaar en komen we doorlopend tot nieuwe inzichten en innovaties. Kies als medereizigers in deze startfase voor de 'innovators' en de 'early adopters', met als doel om samen olifantenpaadjes te maken. De 'early majority' zal dan snel volgen.

6. Reis licht

Op trektocht is het fijn om niet al te veel bagage mee te nemen. Immers, ervaringen uit het verleden kunnen belemmeren om met nieuwe ogen naar het heden te kijken. Reis licht, laat oordelen los en wees open en nieuwsgierig naar wat deze stap nu oplevert. Zo zien we meer kansen én kunnen we loskomen van oude patronen en systemen. Stel continu de 'wat als het wel lukt'-vraag. Dan reizen hoop en creativiteit namelijk ook met ons mee. Zorg voor nieuwe en passende tools in je figuurlijke rugzak, zoals bijvoorbeeld ['agile' werkmethoden](#).

7. Creëer tijd en perspectief

Alhoewel de noodklok in meerdere rapporten geslagen heeft en er ook groepen echt ongeduldig

Transitie in klimaat en energie werkbaar maken: transitie management is een getto-opgave (en 6 andere inzichten)

worden, weet dat transities tijd nodig hebben. Transities voltrekken zich over generaties. Wat de huidige generatie als een probleem ervaart (verandering, lelijke windmolens, overgaan op elektrisch koken, te weinig laadpalen) zal de toekomstige generatie meewarig naar kijken. Net als dat wij nu meewarig kijken naar [een filmpje van eind jaren 90 hoe we dachten over mobiele telefoons](#).

Bovenstaande inzichten helpen ons met het werkbaar maken van de transitie in de klimaat en energie. Komende tijd spreken we verschillende betrokkenen over deze en andere inzichten uit de praktijk. Wat is de rol van de media, NGO's, politiek, ambtenaren, bedrijven, onderwijs en wetenschap? Samen met hen kijken we naar de transitie in klimaat en energie vanuit veranderkundig perspectief. Komende tijd delen we de opbrengsten uit die gesprekken en andere praktijkperikelen graag en regelmatig.

Doorpraten over de transitie in klimaat en energie in de praktijk? Samen optrekken? Kijken naar een echt werkbaar transitie in klimaat en energie met het oog op jouw praktijk? Lijkt ons interessant en relevant. [Neem dan even contact met ons op](#).